

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vsak vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Resna beseda tovarišicam!

Skozi učiteljske vrste gre udar peruti novega časa. Učiteljstvo je dolgo, predolgo deklamiralo o kulturnem pionirstvu. Skozi vsa naša paradna zborovanja je šla ta beseda tekoma desetletij tako vztrajno in sugestivno, da je pomenil najtišji dvom nad resnico te legende že izdajstvo lastnega stanu in poklica.

Toda dvomi so postajali vedno glasnejši, vedno pogostejši; resnica in legenda nista združljivi drugače nego v prenesenem, metaforičnem pomenu. Naše pionirstvo pa ni postalo samo metafora — kdo bi se za boga spodikal ob njo — ampak grda prozaična prevara samega sebe. V nas je danes precizen občutek, da se je prepad med nami in ljudstvom poglabljal toliko bolj, čim višje je donela himna na naše kulturno pionirstvo.

Konkreten program, ki si ga je postavilo slovensko učiteljstvo na letošnji pokrajinski skupščini v Kranju pomeni prelom s preteklostjo, detronizacijo legende o dosedanem našem „pionirstvu“ ter položitev temeljev za resničen kulturni most med ljudstvom in njegovim učiteljstvom. Čim trdnjeji bo postajal ta most v teku bodočih let požrtvovalnega razumevanja čega dela učiteljstva med narodom, tem rahlejša bo legenda, kajti bo končno postala meso.

Pot do tega visokega cilja je dolga in težavna. Ne delajmo si iluzij! In ker nismo iluzij, je potrebno, da smo proti samim sebi neizprosni, da podvržemo svoje delo strogi kritiki v preteklosti ter izkoristimo tako pridobljene izkušnje za delo v bodočnosti. Ne da bi hoteli zidati na samovoljnih supozicijah, trdim lahko v svojo potrebno doslednostjo, da bomo morali izriniti v dosedanje načrte vse svoje sile brez izjeme. Program, ki si ga je organizacija postavila, ne sme ostati na papirju, ne dokument za parado, kajti čas, v katerem živimo, ne prenese harlekinad drugače, kakor da harlekin preji ali slej pomete na zgodovinsko smetišče. Klic naroda in odmev stotin sre najboljnjih iz vrst ljudskega učiteljstva ne sme ostati »klic v puščavi«. In da se to zgodi, je nujno in neizogibno, da opremimo svojo organizacijo z vso potrebno avtoritativnostjo.

V organizaciji moramo vzgojiti javno mnenje, ki bo enkrat za vselej onemogočilo pasivno večino članstva. Vsi brez izjeme moramo sodelovati na veliki nalogi. Ni to zgolj ekonomski moment, marveč predvsem etičen moment organizacije.

In ko to razmišljamo, naj ugotovimo dejstvo, da je v naši organizaciji od 2700 članov preko 1800 učitelj. Tovarišice! Ali se zavedate tega dejstva z vso potrebno resnostjo in odgovornostjo? Številno razmerje vas privilegira. Privilegiji nalagajo pa dolžnosti, Noblesse oblige.

Prvo spoznanje, ki se nam vsiljuje iz tega številčnega razmerja, je to, da se brez učitelje ne bo dosegel stik z ljudstvom, da bo ravno na tovarišicah slonel levov del naše skupne kulturne naloge med narodom.

Ta zavest mora prešiniti vsako učiteljico in jo navdati z novo moralno odgovornostjo.

vornostjo pred Bogom in ljudmi! S to zavestjo se mora združiti popolna preorijentacija vsega pojmovanja učiteljskega poklica. Demokratizacija izobrazbe — srčen klic vseh pravih ljudskih prijateljev — se v Sloveniji ne more izvršiti brez učitelje. Ze ta ugotovitev sama pomenja revolucijo vsega dosedanjega pojmovanja nalog učiteljske organizacije. Demokratizacija izobrazbe se mora izvršiti, če nečemo, da naše ljudstvo moralno in materialno propade, za kar bi nosili krivdo mi, slovensko učiteljstvo v svoji naduti »splendit izolaciona«.

Časi, ko so tovariši-učitelji nosili školskega dela, morajo prenehati. Število in ponos tovarišic morata poskrbeti, da bo stala slovenska učiteljica svojemu tovarišu povsod ob strani, z razumevanjem in podporo. Ponos tovarišic pa zahteva tudi, da jim razumevanje in možnost podpore v izvenškem delu ne bo vsiljena od zunaj, marveč da izpeljejo to preorijentacijo v svojih vrstah avtonomno z vsem povdankom, energijo in vsemi sredstvi, ki jih jim nudi organizacija. Tisočosemsto prosvetnih delavk se v bodoče ne sme več omejiti na delo v šoli, če čaka več stotisočev naših

mater, mladenk in drobne dece na rešilno delo in besedo naših učiteljic. Vse na plan in takoj! Brez dobrih mater in gospodinj ni bodočnosti, če ne bodočnosti v verigah. Le globoka srčna kultura bo celila rane, ki si jih človeštvo zadaja s svojimi barbarškimi, nesocialnimi institucijami in načeli. Vpliv žene, dobre žene je predpogoj ozdravljenja človeške družbe. Zato pa morajo slovenske učiteljice iz svoje rezerve; same si morajo priboriti dovolj socialne izobrazbe, da se bodo približale našim materam in mladenkam z razumevanjem in predvsem s čutečim srcem.

Tovarišice! To poglavje ne sme več izginiti iz naše organizacije, ta klic mora preko vse slovenske domovine. Pri našem samozabrazvalnem delu bodo tovarišice zastopane po svojem številnem razmerju. Morajo biti. Kako, poskrbite same! Poskrbite tudi, da pridejo v krožkih in društevih zborovanjih na dnevni red vprašanja, ki živo sekajo v meso stotisočim slovenskih žena in deklet in tisočosemsto naših stanovskih tovarišic. Tovariši: prostor nastopajočim novim četam prosvetnih delavk! Nosilkam srčne kulture vso podporo in spoštovanje. Pasivnim prezir in brezobziren boj.

L. H.

Potek VII. pokrajinske skupščine poverjen. UJU — Ljubljana v Kranju.

Nova epoha v zgodovini slovenskega učiteljstva. — Tesna spojitve učiteljskega udejstvovanja v smislu potreb kmetijskega naroda. — S pokrajinsko skupščino v Kranju je jasno označena tudi kulturna smer organizacije.

(Konec poročila o pokrajinski skupščini v Kranju dne 6. in 7. julija 1927.)

POKRAJINSKA SKUPŠČINA.

Po kratkem odmoru po delegacijskem zborovanju odprli dne 7. VII. ob 9. uri poverjenik tov. Andrej Skulj v dvorani Sokolskega doma v Kranju VII. pokrajinsko skupščino s sledečim nagovorom:

Poverjenikov nagovor.

Slavna skupščina! Otvorjam VII. letno skupščino ljubljanskega poverjeništvu Udruženja jugoslovenskega učiteljstva, tu v metropoli lepe Gorice, zastražene po naših gorskih velikanih, ki liki mogočnemu zidu čuvajo to našo zemljo.

Tu ob vznožju naših veličastnih planin smo se zbrali, da se navzamemo za svoje delo onega poguma, samozavesti pa tudi požrtvovalnega samozatajevanja, ki ga potrebuje hribolec, ki hoče stopiti na svobodne višine sinjih gor. Poguma nam je treba in vztrajnosti, saj gre naša pot kvišku, k visokim ciljem, da bo naša organizacija, kot predstavateljica našega stana, kakor gorski veličani vidna vsemu narodu, da bo stala zanj in v njegovo obrambo trdno, kakor stoje sive skale naših gor.

Temni oblaki in ljute nevihte zakrilejo pogostokrat naše gorske vrhove, da se očisti in odleti v snežno belino potem tem lepše in veličastneje vzpenjajo v sinje nebo.

Tudi preko naše organizacije je šla burja neviht, razčistila je ozračje in odnesla kar je bilo bolnega in nezdravega. Pogledali smo si iz oči v oči in danes vemo, česa nam je treba. Lik našim goram po nevihti vstaja organizacija očiščena in prerojena v solncu pravega in iskrenega tovarištva, polna resnične stanovske zavesti in trdne volje do dela. Oblaki, ki se zastirajo tupa-tam jasen pogled v daljino in višino izginjajo drug za drugim in jasni se vsepovsod.

hrvatsko-srpske koalicije, a i poslije našega Oslobođenja u novoj je državi našoj mnogo pretrpio i progonjen bio, jer je nastavio otvoreno borbu za svaku pravdu, domoljubnu i prosvjetno-stalešku stvar.

Roditelji su mu seljačka korenika iz Ivankova kod Vinkovaca, pa je iz seljačke poštene in mnogo uvažavane kuće punio u svijet jačinu duše i dobro srce, sklonu, da svakome stradalniku pomogne.

Po svršenju nižoj gimnaziji u Vinkovcima pošao je učiteljsku školu u Osijek, gdje je maturirao g. 1902., a potom je službovao u Đakovu, Cabuni, Lpišić-Bukovici, Čajkovcima, Grbacu, Osijeku i konačno u Zagrebu od g. 1920., odakle je g. 1926. zimi bio premješten u najzabitniji gorski zaselak Krakar za ministrovanja Stj. Radića, ali nije zbog bolesti mogao da otputuje tamo, se je bio i uz sve liječničke svjedočbe nepravedno suspendovan od službe i plaće, otpušten i konačno poslije duljeg vremena penzionisan. Proletos je reaktiviran, dodjeljen na rad društvu »Crveni Krst« u Zagrebu, gdje ga je nakon duljeg i teškog bolovanja stigla smrt.

I kao čovjek i kao učitelj kod svih čestitih ljudi, koji su ga poznavali, stekao je priznanje i štovanje, a naročito je kao nacionalni radnik i prosvjetni radnik i izvan škole pa i u staleškim organizacijama istican kao naročiti primjer iskrene predanosti za sve što je bilo lijepo, dobro i plemenito i dobroj stvari na ukaz. — Poznat je njegov osobiti rad u svojstvu člana

Kam gre naša pot?

Učitelji naroda smo! Učitelji smo pred vsem onih širokih plasti našega preprostega naroda, za katerega je osnovna šola edino izobrazovališče. — To dejstvo imperativno narekuje smer našem delu.

Ogromna večina tega naroda se preživlja z delom na kmetijski grudi in večina učiteljstva deluje na podeželskih šolah. Tudi tega dejstva ne moremo in ne smemo prezreti.

Premnogokrat smo slišali ugotovitev, da je napredek, rast in moč države odvisna predvsem od napredka širokih slojev kmetijskega naroda — od kulturnega in gospodarskega napredka tega naroda. — Ta ugotovitev nam ne sme biti fraza, ampak mora preiti v našo posest kot živa istina. Tu je naša bodočnost, tu je neizčrpen vir narodove sile.

Kaj sledi nujno iz tega? Poznati moramo ta narod, temelje njegovega moralnega razvoja in gospodarskega napredka ter se zavestno postaviti v njegovo službo vsi — učitelji, kakor učiteljice.

Ali se ni zgodilo to tudi sedaj — ali ni ta evangelijski star, kot je svetopisemski?

Da, nihče ne more zanikati, da ne bi slovensko učiteljstvo od nekdaj delovalo na kulturnem in gospodarskem polju. Delovalo v šoli in izven šole. Mogoče je prejšnja učiteljska generacija v tem pogledu več storila kot sedanja. Imamo med slovenskim učiteljstvom sijajne vzglede kulturnih in gospodarskih delavcev in narodnih vzgojiteljev.

Toda pogledimo naše število in priznajmo: premnogo jih je stalo ob strani in vse to delo ni bilo enotno usmerjeno in idejno fundirano. Maršikateri se je res poglubil v narod in zadel pravo smer, a premnogi niso našli s svojim delom odmeva v narodu. Drugi pa so mu stali kot tuji

nasproti in so se zavestno opredeljevali od njega kot nekaka boljša kasta.

Dvoje je potrebno, da najdemo pot nazaj k narodu, iz katerega smo izšli, in da postane naše delo uspešno.

Zavedati se moramo, da mestna kultura in civilizacija ne more biti merilo in kompas za naše delo med preprostim narodom, da ne gre slepo prenašati mestnih navad, razvad in naprav na kmete, da ima kmetijska kultura svoje lastne temelje in samosvoje pogoje rasti, da moramo graditi na danem temelju in se z ljubeznivo poglobiti v dušo naroda, ne pa z domišljavostjo gledati nanj od zgoraj.

Spoznati pa moramo tudi njegove gospodarske in socialne prilike, realne pogoje njegovega obstoja, vse one sile, od katerih je gospodarsko odvisen. Naša ljubezen do naroda mora biti stalna. Naš kmet preživlja težko gospodarsko krizo. Ob sedanjih gospodarskih pogojih in pri sedanjem načinu gospodarjenja je njegov obstoj ogrožen. Ni dovolj, da ga razumemo, moramo mu tudi pomagati. Treba mu je temeljite strokovne izobrazbe in organizacije samopomoči. Tu mora najti v učitelju oporo in vodnika.

Tudi učiteljico čaka mnogo hvaležnega in nujnega dela na polju gospodinjstva, socialnega skrbstva in ljudske higijene.

Za vse to delo treba učitelju resne priprave in temeljite samozabrazbe, treba mu je zanesljive opore. Kje drugod naj jo išče kot v svoji organizaciji. Od organizacije pričakujemo, da bo vodila in organizirala naše samozabrazevalno delo in nas usposabljala, da kot celota in kot posamezniki vršimo veliko in odgovorno svojo nalogo.

Vedno večje, naravnost ogromne so naloge, ki čakajo našo organizacijo. Ako naj jih reši, moramo podvojiti, potrojiti svojo delavnost in požrtvovalnost. Nihče ne sme stati ob strani. Vsak posamezni član se mora zavedati svoje odgovornosti do organizacije. Brez žrtve ni uspehov! Proč s samoljubjem, ki vidi le sebe, proč z nezdravim skepticizmom in neplodnim kritikovanjem, ki ga je pri nas vse preveč, seje samo malodušje ter jemlje drugim veselje do dela! Osebné ambicije podredimo potrebam skupnosti. Vse naj nas drži zavest stanovske solidarnosti, zavest skupnih velikih nalog in ciljev.

Se se ne zavedamo kakšno silo lahko predstavlja organizirano učiteljstvo, ako ga vodi ena volja in sledi veliki ideji, da vsak posameznik kot discipliniran član služi skupnemu cilju. Podesetorile se bodo naše sile in nobena naloga nam ne bo pretežka. Zasidran v narodu bo naš stan veselejši, ki bi kljubovala vsem viharjem in naš osvoobodila vsakega Jerobstva.

Zato se oklenimo svoje organizacije — našega Udruženja. Njegova usoda je naša usoda. Delujmo za njegovo rast in moč, do uresničenja našega ideala, t. j. za združenje vsega učiteljstva brez izjeme v njenem okrilju.

Živelo stanovsko edinstvo, živelo iskreno tovarištvo, živelo neodvisno, svobodno učiteljstvo!

Pozdravi gostom.

Po nagovoru pozdravlja odlične goste, ki so nas posetili in sicer: g. vladnega svetnika okr. glavarja Znidaršica kot zastopnika drž. oblasti, g. župana Pirca, povdarjajoč nujno potrebo skladnega harmoničnega dela med občinu in šolo. Dalje pozdravlja direktorja Kranjske gimnazije g. Kosnika, soprogo g. vladnega svetnika Znidaršica kot zastopnico Kola jugosl. sester. Iskreno pozdravlja zastopnika Šumadijskega učiteljskega društva tov. Mihajlovića, zastopnika učit. iz Južne Srbije tov. Seizovića, zastopnika poverjeništvu Zagreb tov. Rubića, dalje ref. min. prosvote tov. Flereta, sreškega šol. nadzornika tov. Rusa, ter oblastna poslanca tov. Moderndorferja iz mariborske oblastne skupščine in tov. Peterlina, iz ljubljanske oblastne skupščine. Vse pozdravljene goste članstvo navdušeno z aplavzom pozdravlja.

Nato se poverjenik spominja najvišjega pokrovitelja prosvete našega kralja ter poziva na

LISTEK.

† Blaž Štetić,

učitelj, član Glavnog odbora UJU.

Ovaj mučenik v nacionalnom, prosvjetnom i staleškom poslu izdahnuo je svoju plemenitu dušu 13. o. mj. u 18½ sati u svome stanu u Zagrebu.

Blaž Štetić, naš nezaboravni i vrijedni drug, bio je već odavna slaboga zdravlja, jer mu je na bojnjoj fronti tane prostrijele pluća, pa je od te rane jedva ostao živ. Brižno se čuvajući izgledao je i zdraviji, nego što je i bio, ali ga proljetos shrvala ljuta gripa i njegova se tjelesna snaga rapidno rušila, jer je nesretna klica tuberkuloze, zadobivene u ratu, dobila posvemašnjeg maha i konačno utrnila žisku njegove vesele duše i zgnojčila njegovo toli dobro drugarsko srce.

Dragi je pokojnik uopće poznata ličnost u cijeloj Kraljevini našoj zbog svoga javnog nacionalnog i prosvjetnog rada u redovima nacionalista učitelja i ratnih invalida. — Njegova naročita borbenost u prvim redovima svih domoljubnih i prosvjetno-staleških borbi poznata je, a pri tome uvijek dokazalo se, koliko je bio dosljedan, iskusan, bistar, inteligentan i iskren. — Zbog svojih domoljubnih i prosvjetno-staleških borbi bio je već prije našega Ujedinjenja progonjen kao pristaša

»Glavnog odbora UJU« u Beogradu, u svojstvu blagajnika »Povjereništvu UJU« u Zagrebu pa i kao odbornika i osnivača »Učiteljskog društva Jedinstvo« u Zagrebu.

Usto je kao tajnik »Udruženja ratnih invalida« u Zagrebu požrtvovno djelovao na korist invalidske sirotinje.

Za svoj priznati domoljubni i prosvjetni rad odlikovan je ordenom Sv. Save.

Glavna crta njegovoga rada na svim mjestima je nesebičnost i dragovoljna žrtva za opće narodno i staleško dobro, pa je stoga ostavio trajan spomen među svima, koji su s njim saradivali i za koje je radio.

Naš narod po selima, gdje je službovao i djelovao, zaplakao je za njim kao za pravim narodnim čovjekom, koji nikada nije zaboravio sela, iz koga je nikao, pa je naročito štovao i ljubio domoljubnog, radi-noga i poštenoga seljaka.

Medu drugovima i saradnicima njegovima dugo će se opažati njegov nastanak, jer je Blaž Štetića teško nadomjestiti.

Kao nekompromisni jugoslovenski nacionalista ostao će uvijek kao neutrudivi borac, spreman na sve žrtve, u trajnoj napomeni kao uzor-domoljub.

Dne 15. o. mj. sahranjeno je njegovo mukotrno tijelo na Mirogoju u Zagrebu u nazočnosti naročitih predstavnika: Prosvjetnog Odjeljenja g. dr. Ivana Kasumovića, prosvjetnog inspektora i profesorskog društva g. Pavla Serdara, gimn. direktora, pa i u nazočnosti bansko-stolnoga vijećnika g. Strohala, zagrebačkog

kanonika dr. Lovre Radičevića, zagrebačkog odvjetnika dr. Ljube Tomasića i dr. Ivana Juriša sa članovima sekretarijata SDS u Zagrebu i drugih znana i prijatelja, koji su u naročito velikom broju došli na ovaj pokop. — Uz raztužanu obitelj i rodbinu došli su na pokop u velikom broju učitelji i učiteljice grada Zagreba i okolice, njegovi iskreni drugovi i saradnici, pa i mnogobrojni ratni invalidi. — Veliki broj sabranih na ovome pokopu dokaz je, koliko je pokojni Blaž bio štovani i voljen među svima slojevima građanstva i činovništva zagrebačkog i okolice.

Drug prof. Josip Skavić, predsjednik Povjereništvu UJU u Zagrebu po svršenim molitvama pred mrtvačnicom na Mirogoju izrekao je u ime »Glavnog odbora UJU« u Beogradu i »Povjereništvu UJU« u Zagrebu svoj govor.

Poslije ovoga govora koji je mnoge ganuo do suza, krenula je velika povorka prema grobu, gdje se poslije obavljenoj blagoslova oprostio od pokojnika predsjednik učiteljskog društva »Jedinstvo« za grad Zagreb i okolice drug Ivan Vereš lijepim i dirljivim govorom.

U ime organizacije SDS u Zagrebu oprašta se dr. Tomasić od njegova tijela.

Time je ova žalobna svečanost svršena. Naš dragi Blaž ostao je za vječna vremena na Mirogoju, da za njim stalno tuguju njegova ražalošćena porodica i njegovi mnogobrojni prijatelji. Slava mu! Ves.